

XALID HÜSEYİNİ

MİN MÖHTƏŞƏM
GÜNƏŞ

KHALED HOSSEINI

**A THOUSAND
SPLENDID
SUNS**

Roman Əfqanıstanı darmadağın edən müharibənin qurbanı olmuş iki əfqan qadınının həyatından bəhs edir: əfqan zəngin birisinin nikahdankənar qızı, uşaqlıqdan ailə sevgisindən məhrum olmuş Məryəm və mehriban ailənin sevimli qızı, maraqlı və rəngarəng həyat arzusunda olan Leyla.

Onların arasında ümumi heç nə yoxdur, ayrı-ayrı dünyalarda yaşayırlar, amma müharibə onların həyat yolunu birləşdirir. Özləri də bilmir onlar kimdir – rəqib, rəfiqə, yoxsa bacı. Təklidə orta əsr despotizminə, amansızlığa qarşı dura bilməyəcəklərini başa düşüb birlikdə mübarizə aparırlar, ağır sınaqlardan keçirlər.

“Min möhtəşəm günəş” güclü, dramatik, lirik romandır – oxucu qəlbini rıqqətə gətirən ağrısı, sevinci ilə, nəcib məqsədi, sonsuz lütfü ilə.

Xalid Hüseyini Əfqanıstanın Kabil şəhərində doğulub, 1980-ci ildə ABŞ-yə köçüb. Hazırda Kaliforniyanın şimalında yaşayır.

İlk romanı “ÇƏRPƏLƏNG UÇURAN” ən çox satılan kitab kimi qırx beşdən çox ölkədə nəşr edilib.

XALİD HÜSEYNİNİN DİGƏR KİTABLARI

Çərpələng uçuran Və dağlardan səda gəldi Dəniz duası

Khaled Hosseini A THOUSAND SPLENDID SUNS

Xalid Hüseyni MİN MÖHTƏŞƏM GÜNƏŞ

Bakı, "Əli və Nino" nəşriyyatı, 2024, 456 səh.

Janr: fiction/tarixi roman

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 15.06.2024

İngiliscədən tərcümə edən: Firidun Ağazadə

Korrektor: Aytən Səadəti

Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı

Mətn dizaynı: Rahilə Şamilqızı

Çapaq dizaynı: Rafael Qasım

"Əli və Nino" nəşriyyatı

Bakı, Azərbaycan, Z. Tağıyev, 19.

Tel.: (+994 12) 493 04 12

e-mail: info@alinino.az

www.alinino.az

ISBN 978-9952-26-488-3

Copyright © Azerbaijani Translation, "Əli və Nino Nəşriyyatı"

Copyright © 2003 ATSS Publications, LLC

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları "Əli və Nino" nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

*Gözlərimin nuru Harisə, Fərəhə və
əfqan qadınlarıma ithaf edirəm...*

Birinci hissə

1.

Məryəm ilk dəfə “harami” sözünü eşidəndə beş yaşında idi.

Gərək ki, cümə axşamı günü idi. Həmin gün o, çox narahat idi, özünə yer tapmırdı. Axı Cəlil həftənin həmin günləri onlara gəlirdi. Vaxtı tələsdirmək üçün (bax, indi Cəlil görünəcək, uzaqdan ona əl eləyib, dizəcən qalxan otlar arasından keçib yaxınlaşacaq) Məryəm stulun üstünə çıxıb rəfdən anasının çini çay servizini götürmək istədi. Serviz anasına (onun adı Nana idi) nənəsindən qalmış yeganə yadigar idi. Nənəsi öləndə anasının iki yaşı varmış. Nana servizin üstündə əsirdi, quş və nəbati rəsmlərlə bəzədilmiş ağ-mavi çini servizin hər bir fincanını, gözoxşayan, incəlüləli nəfis çaydanını, şər ruhları qovan əjdaha təsvir olunmuş qənddanını silib parıldadırdı.

Amma elə həmin qənddan Məryəmin əlindən düşüb sındı – daxmanın taxta döşəməsinə dəyib çilik-çilik oldu.

Qənddanın qırıqlarını görəndə Nananın rəngi qızardı, üst dodağı əsdi, adətən, yorğun və lütfkar olan baxışları Məryəmə zilləndi. Nana elə baxırdı ki, qızı dəhşət bürüdü – indi yenə anasının çini tutacaq. Amma deyəsən,

bu dəfə yaxşı qurtardı. Anası biləklərindən tutub onu özünə tərəf çəkdi, dişlərini qıcayıb dedi:

– Gicbəsərin biri, asta tərpnə bilmirsən? Əzablarımın əvəzi budur? Belə şeyi sındırarlar!

Onda Məryəm bu sözü başa düşmürdü. Bilmirdi ki, “harami”, “bic” nə deməkdi. Yaşına görə, tifil bu haqsızlıqı qiymətləndirə də bilmirdi ki, desin – haramını günahkarlar gətirir dünyaya, haramı neyləsin? Amma fəhm edirdi ki, anası bu sözü bu sayaq deyirsə, demək nəsə pis sözdü. “Haramı” nəsə həşərat kimi, tarakan kimi iyərənc bir şeydi, Nana da həmişə onları deyində-deyində daxmadan süpürüb atır.

Sonralar, Məryəm bir az böyüyəndə başa düşdü. Anasının səsinə elə bir hiddət vardı ki, elə bil o, bu sözü qızçıqazın üzünə tükürüb deyirdi – “harami”, yəni heç kimə lazım olmayan bir şey, yəni o – Məryəm özü, başqalarının hər şeyə haqqı olduğu halda, onun heç nəyə haqqı yoxdur – nə sevgiyə, nə ailəyə, nə də ev-eşiyə. Onu heç kim qəbul etmir.

Cəlil Məryəmə heç vaxt belə demirdi. Cəlil ona “gülüm”, “çiçəyim” deyirdi. Dizləri üstə əyləşdirib Heratdan danışırda ona. O şəhərdən ki, 1959-cu ildə Məryəm orada anadan olmuşdu. Cəlil deyirdi ki, bir zamanlar Herat fars mədəniyyətinin beşiyi olub, yazıçıların, rəssamların, həm də sufilərin vətənidir bu şəhər.

– Burada qədəmini atırsan, ayağın hansısa bir şairin böyrünə ilişir, – gülə-gülə deyirdi Cəlil.

Cəlil ona on beşinci əsrdə özünün Herata sevgisini əbədiləşdirmək üçün burada möhtəşəm minarələr ucaltmış məlikə Gövhərşad Xatundan danışırda. Gah da He-

ratın yaşıl buğda zəmilərindən, meyvə, üzüm bağlarından, şəhərin izdihamlı bazarlarından söhbət açırdı.

– Təsəvvür edirsən, orada bir püstə ağacı var, – Cəlil bir dəfə danışırdı, – altında bilirsən kim dəfn olunub, Məryəmcan? Böyük şair Cami... – Qıza tərəf əyilib pıçıldı ilə: – Cami beş yüz il qabaq yaşayıb. Səni bir dəfə aparmışdım ora, ağacın yanına. Balaca olanda. Yadına gəlməz.

Məryəm, əlbəttə, xatırlamırdı. Ömrünün ilk on beş ilini Heratda yaşasa da, haqqında danışılan o ağacı heç vaxt görmədi. Məşhur minarələri də yaxından görmədi. Nə Heratın meyvə bağlarından meyvə dərdi, nə də taxıl zəmilərinin yanından keçdi. Amma Cəlil bunlardan söz açanda Məryəm heyranlıqla qulaq asırdı. Atasının belə bilikli, dünyadan xəbərdar olması ilə fəxr edir, ürəyi fərəhlə çırpınırdı.

– Varlılar nə yalanlar deyir?! – Cəlil gedəndən sonra Nana deyərdi. – Varlılar bol yalanlar deyir. Səni ağacınzadın da yanına aparmayıb. Qoy başını aldatmasın. O, bizə xəyanət etdi, sənin sevimli atan. Bizi atıb getdi. Bizi öz cah-calallı evindən qovdu, elə bil yad idik ona. Gözünü də qırpmadı.

Məryəm dinməz-söyləməz anasına qulaq asırdı, amma Cəlil haqqında dediklərinə görə ürəyində onunla razı deyildi. Axı Cəlilin yanında o, özünü heç harami kimi hiss etmirdi. Cümə axşamı günləri Cəlil bir-iki saatlığa onun yanında olanda, qızçıqaz ondan hədiyyələr və nəvaziş görüb həyatın bütün gözəlliyini və iltifatını yaşayırdı. Buna görə Məryəm Cəlili çox sevirdi.

HƏTTA ATASININ BAŞQA uşaqları olsa da.

Cəlilin üç arvadı, doqquz uşağı vardı. Doqquz qanunı uşağı. Onların hamısı Məryəmə yad idi. Atası Heratın varlı adamlarından biri idi. Özünün kinoteatrı vardı. Amma Məryəm oraya heç vaxt getməmişdi. Qızın təkidi ilə Cəlil kinoteatrı ona ətraflı təsvir etmişdi. Məryəm bilirdi ki, kinoteatrın fasadı göy-qəhvəyi kafellə üzünüb, Bilirdi ki, salonda xüsusi balkonlar, oturacaqlar var; bilirdi ki, hər iki tərəfə açılan qapılar kafel döşənmiş vestibülə çıxır, orada hind filmlərinin afişası nümayiş etdirilir. Bir dəfə Cəlil qıza danışdı ki, həftənin ikinci günləri uşaqlara bufetdə pulsuz dondurma verilir.

Pulsuz dondurma haqqında eşidəndə Nana xəfifcə gülümsündü. Cəlil daxmanı tərk edəndən sonra istehza ilə:

– Başqalarının uşağı dondurma yeyir. Sən nə yeyirsən, Məryəm? Dondurma haqqında nağılları..?

Kinoteatrdan başqa, Cəlilin Karuhda, Fərəhdə torpaqları, üç xalça anbarı, pal-paltar dükanı, 1956-cı ilin istehsalı olan qara rəngli “Büük Roadmaster” minik maşını vardı. Yaxşı da əlaqələri vardı – Herat şəhərinin meri və əyalətin qubernatoru ilə yaxın dost idi. Aşpazı, sürücüsü və üç qulluqçusu vardı.

Nana da qulluqçulardan biri idi. O vaxta qədər ki, qarnı burnuna dəymirdi.

Nananın dediyinə görə, bu, baş verəndə Cəlilgilin ailəsi bütün Herat havasını udub hiddətdən partlamaq dərəcəsinə gəldi. Az qaldı qan tökülə. Arvadları tələb edirdi ki, Nananı qovsun. Gül Daman kəndində yaşa-

yan daşyonan atası da Nanadan üz döndərdi. Rüsveyçılıqdan şələ-küləsini yığıb İrana tərəf yol aldı. O gündən onu gördüm deyən olmadı.

– Hərdən öz-özümə deyirəm ki, – bir gün Nana toyuq-cücəyə dən səpə-səpə deyirdi, – kaş atamın cürəti çataydı, bıçağını itiləyib namuslu bir iş görəydi. Belə daha yaxşı olardı mənimçün. – Toyuqlara bir ovuc da dən səpib susdu, sonra üzünü Məryəmə tutdu:

– Elə səninçün də yaxşı olardı. Kim olduğunu, qanunsuz doğulduğunu dərd eləməzdin barı. Amma o, qorxaq idi – mənim atam. O, buna ürək eləməzdi.

Cəlilin də ləyaqəti çatmadı, o da ailəsinə, arvadlarına qarşı çıxa bilmədi, belə bir ağır yükü öhdəsinə götürmək istəmədi. Hər şey bağlı qapılar arxasında, gizlicə həll olundu. Ertəsi gün o, Nanaya şeylərini yığışdırıb evdən getməyi təklif etdi.

– Bilirsən, o, özünə bəraət üçün arvadlarına nə deyib? Guya, təqsir məndədir. Mən onu yoldan çıxarmışam. Təsəvvür edirsən? Görürsənmi, bu dünyada qadın olmaq nə deməkdi?

Nana toyuqlara dən səpdiyi qabı yerə qoyub barmağı ilə Məryəmin çənəsini qaldırdı.

– Mənə bax, Məryəm. – Məryəm könülsüz-könülsüz baxışlarını qaldırdı. Nana dedi:

– Həmişəlik yadında saxla, qızım, şimal səmti göstərən kompasın əqrəbi kimi, kişilərin günahkar axtaran barmağı həmişə qadına tuşlanır. Hər şeydə. Heç vaxt yaddan çıxarma.

2.

Cəlil və arvadları üçün mən, nəşə qanqal kimi bir şey idim. Cəngəllikdə bitən qanqal. Elə sən də. Hələ doğulmamışdan yamanlayırdılar səni.

– Qanqal nədir? – Məryəm soruşdu.

– Alaq otu, – Nana dedi, – kökündən qoparıb atırsan.

Bu söz Məryəmin xoşuna gəlmədi. Cəlil ona alaq otu kimi yanaşsın? Heç vaxt belə şey olmamışdı. Amma yaxşı olardı ki, sussun.

– Amma alaqdan fərqli olaraq, məni becərmək, yedirib-içirmək lazım idi. Axı əlimdə, sən vardın. Heç olmasa, ailəsi ilə bunu razılaşmışdı Cəlil.

Nananın sözlərinə görə, o, Heratda yaşamaq istəmənmişdi.

– Nəyə görə? Onun bütün günü *qancıq* arvadları ilə şəhərdə gəzməyinə baxmaq üçün?

Deyirdi ki, atasının Gül Daman kəndindəki boş daxmasına da getməyəcək. Kənd Heratdan iki kilometr şimalda, dağların döşündə idi. İstəyirdi xəlvəti bir yerdə yaşasın, kimsə onu tanımasın, qonşular qarnını görməsin, onu barmaqla göstərməsinlər, istehza etməsinlər, ya da ən pisi, yalandan qayğıkeşlik etməsinlər ona.